

Lise Lyck hefur útbúgving í búskaparfrøði. Hon er cand. polit. og arbeiðir sum lektari á Handilsháskúlanum í Keypmannahavn. Hon hefur arbeitt nógv við arktiskum búskapi og er tann fyrsta, sum hefur gjørt tjóðarroknskap fyri Grønland. Heis seinastu 10 árin hon hefur arbeitt við arktiskum búskapi hefur hon ferðast nógv í Kanada, Alaska, Sovjetsamveldinum og Grønlandi. Hon hefur eisini arbeitt sum serfrøðingur og ráðgevi hjá kandisku stjórnini í arktiskum spurnigum.

Lise Lyck hefur eisini arbeitt nógv við fígging. Tá kreppa tók seg upp í Danmark í 1987 um 6. juli bankan tók hon sær eisini av hesum málinum. Hetta var ein lítil banki, sum fór og røktaði Lise Lyck áhugamálini hjá uppspararunum í bankanum.

Lise Lyck hefur eisini víst stóran áhuga fyri føroyskum viðurskiftum og er hon komin nógv í samband við føroyingar, ið lesa búskaparfak á Handilsháskúlanum.

Út frá kunnleika sínum um búskapirnar í útnorði heldur Lise Lyck seg tí hava rættliga góðar fortreytir fyri at útala seg um stöðuna í Føroyum. Fyri nøkrum mánaðum síðani luttók hon á einum seminari í Roskilde um stöðuna í Føroyum. Síðani er bók komin út við m.a. fyrilestrinum hjá henni. Haraftat hefur hon eisini skrivað greinar í danska blaðnum Politiken um Føroyar.

Vit hava nú biðið Lise Lyck um at gera nakrar viðmerkingar til aktuella stöðuna í føroysku bankaverðini og Føroyum sum heild.

Lise Lyck heldur tað vera sera rímuligt, at ein av stjórnunum í nýggja bankanum verður føroyingur. Her teir báðir dansku stjórnar. Mynd kalm ar

málið. Men tað havi eg ilt við at trúgva, hóast eg sjáldandi ikki siga tað við vissu, tí eg eri ikki í Føroyum.

Men tað er greitt, at skulu tit finna eina loysn og hon skal skapa álit, so má tað vera ein loysn, sum verður borin einum stórum meiriluta av fólkinum.

Rimuligt við føroyskum bankastjóra

Lise Lyck heldur tað annars vera eitt sera rímuligt krav, tá føroyingar krevja, at ein av bankastjórnunum í nýggja bankanum verður føroyingur. Aftur her er tað ein spurningur um álit.

-So eru tað onnur, sum halda, at einki órimuligt er í, at danir seta krøvini og bankastjórnarar, tí tað er danski staturin, sum veðheldur!

-Eg haldi ikki, at ein eigur at siga, at tað eru teir, sum eiga pengarnar, sum eisini skulu hava allan avgerðarrættin. Talan er um eitt heimastýrandi umráði í tí danska ríkinum. Tað kann ikki vera meiningin, at kapitalurin skal avgera, hvussu alt skal siggja út.

-Men heldur tú, at ein bankasamanlegging fer at gera, at tað verður óneyðugt at fara aftur til tað almenna at biðja um pengar?

-Fáa tit ikki gjørt nakað við teir veruligu trupulleikarnar, eri eg bangin fyri, at neyðugt verður nýggjum nýggjum innspyrningum í bankarnar. Tað er enn nógv í føroyska samfelagnum, sum hóttir og sum óvissa er um - og sum kann koma til gjaldingar so ella so. Og hesum havi eg enn onga loysn sæð á.

-Men eg vóni sjálvandi, at ein bankasamanlegging kann gerast ein loysn, men eg má viðganga, at eg als

ikki eir sannførd um tað.

Føroyar neyvan á húsagang

Vit spurdu Lise Lyck, um danski staturin hevur ráð til at lata Føroyar fara á húsagang!

-Tað hefur hann, men eg trúgvi, at staturin treyðugt hevði viljað givið loyvi til tess. Í aljóða politikki vildi tað virkað negativt. Tí rokni eg ikki við, at tað fer at henda.

Lise Lyck heldur ikki, at tað er rætt at samanbera stöðuna í Føroyum við hana í New Foundlandi í 30-unum, tá landið fór á húsagang, sum hefur verið frammi í fjölmiðlunum.

-Eg trúgvi ikki, at talan verður um nakað bankarátt í føroyska samfelagnum, men fyri meg er tað ein spurningur um, hvussu dýrar loysnirnar verða. Tess dýrari tær gerast, soleiðis sum eg siggja tað, tess verri gerast viðurskiftini millum Danmark og Føroyar.

-Heldur tú, at vit kunnu sleppa undan nógvum dýrum loysnum afturat?

-Ein kann enn gera okkurt, men tað hevði verið lættari at gjørt tað frá byrjan við eitt nú at havt tosað meira um avleiðingarnar og framtíðina. Tað er greitt, at tað er ikki ov seint at gera nakað, men tað er verððið bæði truplari og dýrari sum tíðin er liðin.

Skipanin - ikki embættismenninir orsök

Vit spurdu Lise Lyck, um ein orsök til stöðuna er tann, at vit hava ikki nógv roynd og vitandi embættisfólk. Tí vísir hon aftur og vísir á, at høvuðsorsøkin til stöðuna er tann, at pengapolitikkurin ikki er eitt heimastýrsmál og hon vísir til, at føroyingar á

øðrum okjum hava góðar og frálikar embættismenn.

-Tað er greitt, at tá tú hefur eitt øki og høvuðskompetancan liggur aðra staðni, so hefur tú heldur ikki embættismenn, sum eru nógv vitandi um hetta økið.

-Vil tú harvið siga, at vit áttu at havt okkara egnu peningaskipan?

-Í hesi stöðuni hevði tað verið ein loysn. Tí um tit høvdu kunnað devaluerað, so hevði útlendið kunnað borið ein stóran part av teimum útreiðslum, sum nú skulu berast í Føroyum. Men tá tit ikki hava eina slíka skipan, so áttu tit helst frá føroyskari síðu at syrgt fyri, at tit høvdu serfrøðingahjálpi á økinum, sjálvt um tað ikki er føroyskt heimastýrsmál.

Føroyingar elga at fáa sjálvsálitid aftur

-Nógvir føroyingar halda, at hvørki landsstýrið ella lögtingin hava nakað at skula sagt. Allar avgerðir verða tiknar í Danmark!

-Eg haldi, at tit eru komin í eina stöðu, har føroysk ávirkan er vorðin

minni. Sjálv haldi eg, at leiðin fram er størri føroysk ávirkan og við meiri sjálvsálit. Føroyingar mugu til at trúgva meira upp á seg sjálvar aftur. Eingin orsök er til at missa alt sjálvsálitid. Eg kenni nógvir dugnaligar og góðar føroyingar, sum klára seg í aljóða kapping ol. Tit mugu ansa eftir, at stöðan ikki kemur at liggja sum ein múrur runda um tað heila, soleiðis at tað tekur ov nógv av tí orku og tí yvirskotti, sum ein annars hefur brúk fyri til at kunna at hugsa konstruktivt. Og tað er sera umráðandi í hesi tíð.

Kunnu ikki skifta øll út - eisini órimuligt

-Tey eru mong í Føroyum, sum halda, at nú eiga øll tey, sum hava eithvørt við fortíðina at gera, at verða skift út. Eitt nú tá bankanevndir ol. skulu veljast!

-Har hava tit sjálvandi ein trupulleiki. Tit eru ein lítill tjóð og tað er ikki bara sum at siga tað at fáa nýggj útbúgvinn fólk og fakfólk til at avloysa tey, sum bráðliga skulu koyrast út í myrkurið. Tað er greitt, at í nøkrum førum eiga tit at seta nýggj fólk, men høvuðsparturin má halda fram, tí talan er um sera torføri øki. Eg haldi ikki, at ein eigur at døma øll hesi, sum verða skulsett fyri at hava ábyrgd av stöðuni, yvir ein kamb og koyra tey út í myrkurið. Tað er órimuligt.

-Heldur tú, at stöðan í Føroyum fer at vera við einum komandi danskum fólkatingsvali?

-Tað rokni eg avgjört við.

jan

-Tit eiga eitt gott grundarlag at byggja á, tí eiga mong vælútbúgvinn fólk heldur danski búskaparfrøðingurin

-Eg havi varhugan av, at føroysku myndugleikarnir og politikararnir ikki vóru nógv væl vitandi um teir samráðingarmøguleikar teir høvdu í eini slíkari stöðu. Tosað átti nokk at verið meira tá.

-Men heldur tú, at danska bankatilsýnið har seg ábyrdarlest at tað?

-Soleiðis kann ein ikki siga tað. Luturin hjá bankatilsýninum er kendur. Tað hefur sínar uppgávur at røkja. Men tað er sjálvandi ikki altíð, at máttin at fyrisita slíkt upp á hóska til aktuella stöðuna í einum samfelag.

-Fyrrverandi fíggjarmálaráðharrin heldur, at danska stjórnin hevur eina ella aðra loyniliga ætlan við øllum tiltøkum!

-Eg trúgvi ikki, at danska stjórnin ella embættismenn har hava gjørt sær slíkar tankar og ætlanir. Ein kann tvørturímóti siga, at hevði stjórnin vítað, hvat fór at henda eftir 6. oktober, so hevði hon møguleiga borið seg øðrvísi at.

Lise Lyck sigur annars, at hon tulkaði fundin í mai sum eina roynd frá statinum at skapa álit, men tað vísir seg nú, at tað var ov seint tá, og tað var ein skeivur máti at gera tað upp á.

Samanlegging loysir ikki grundleggjandi trupulleikarnar

-Nú verða bankarnir lagdir saman. Hvat heldur tú um tað?

-Tað er ikki serliga gott. Tað loysir heldur ikki teir grundleggjandi trupulleikarnar. Ein samanlegging kann kanska gera, at ein kann fremja eitt umbýti í sambandi við solvenskrøv ol., men hon loysir ongar trupulleikar í sær sjálvum. Eg haldi, at tað, sum er mest umráðandi í øllum hesum máli, er, at føroyingar fáa stórri ávirkan. Trupulleikar av hesum slagnum kunnu bert loysast, um føroyingar sjálvir koma við einum útspæli, sum føroyingar trúgva upp á og arbeiða fram móti.

-Men tað eru eisini føroyingar, sum halda, at nógvir av okkara politikarum, vinnulivsmönnum o.o. hava spælt falliti, og at tað tí er upp á tíðina, at danir koma og siga okkum, hvussu hetta skal gerast!

-Um tað er stöðan í Føroyum, so hefur tað aftur nakað við álit at gera. Vilja t.d. meira enn 2/3 av fólkinum hava, at tað vera danir, sum koma at vísa vegin einsamallir, so er greitt, at tað ber til at fáa tað neyðuga álitid inn í